

2022 ЖЫЛЫ «МЕКТЕПКЕ ЖОЛ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ АКЦИЯСЫ БАЛАЛАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МҮДДЕЛЕРІН ҚОРҒАУДЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ МАҚСАТЫНДА ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТІНІҢ 2022 ЖЫЛҒЫ 19 ҚАҢТАРДАҒЫ №780 ЖАРЛЫҒЫМЕН ЖАРИЯЛАНҒАН «БАЛАЛАР ЖЫЛЫН» ІСКЕ АСЫРУ ШЕҢБЕРІНДЕ ӨТКІЗІЛЕДІ.

«Мектепке жол – Шекарасыз жақсылық»

Қазақстан Республикасының әрбір азаматы халықтың әлеуметтік осал топтарынан шыққан балаларды мектепке дайындауда атаулы көмек көрсетуде азаматтық белсенділік танытып, олар-

дың мектепке жолы қуанышты болуы үшін әрбір балаға шынайы қамқорлықпен назар аудара алады.

Акцияның мақсаты – аз қамтылған және көпбалалы отбасылардан шыққан

оқушыларға, жетім балаларға, сондай-ақ, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға оқу жылының басталуына дайындық кезінде материалдық қолдау көрсету және әлеуметтік себептер бойынша балалардың мектепке келмеуінің алдын алу.

Акцияның басталуы 2022 жылдың 1 тамызынан, аяқталуы – 2022 жылдың 30 қыркүйегінде.

Бір ай ішінде әлеуметтік қолдауға зәру балаларға барынша көмек көрсетуге және барша қаражалдықтарды қайырымдылық акциясын қолдауға шақырамыз. Өйткені, қамқорлық жасау – қайырымды қоғамның қағидасы.

Ендіше, жүректерге қуаныш сыйлайтын қамқорлық акциясынан қалыс қалмаңыздар.

◆ Программа повышения доходов населения - 2025

Гранты на открытие малого и среднего бизнеса пользуются всё большей популярностью

О СОБСТВЕННОМ ДЕЛЕ ПОМЫШЛЯЮТ МНОГИЕ МОЛОДЫЕ ЛЮДИ. ОСНОВНОЙ ПРИЧИНОЙ ТОГО, ЧТО БИЗНЕС-ПЛАН ТАК И НЕ ПОЛУЧАЕТ РЕАЛИЗАЦИИ ЯВЛЯЕТСЯ ОТСУТСТВИЕ ФИНАНСОВОЙ И ИНФОРМАЦИОННОЙ ПОДДЕРЖКИ. ДЛЯ РЕШЕНИЯ ЭТОЙ ПРОБЛЕМЫ ГОСУДАРСТВО ВНЕДРИЛО ТАКОЙ ИНСТРУМЕНТ, КАК ГРАНТЫ НА ОТКРЫТИЕ МАЛОГО БИЗНЕСА.

С 2017 года в Казахстане начал реализацию проект «Бастау Бизнес», благодаря которому любой безработный или самозанятый житель сельской местности может обучиться основам предпринимательства и получить грант на открытие своего дела.

С каждым годом размер грантов увеличивается, тогда как условия для его получения упрощаются. В этом году для получения грантов акимов требуется следующий пакет документов:

- заявление на получение гранта;
- удостоверение личности;
- готовый бизнес-план;
- справки об отсутствии задолженностей.

Будущих предпринимателей поддерживают на всех этапах: от сбора необходимых документов до помощи в составлении бизнес-плана. От подачи заявки до получения гранта проходит около месяца, после чего предприниматель может использовать полученные средства для покупки оборудования, аренды помещения, закупки необходимого материала и т.д. Проект полностью финансируется государством.

Хажимухамед Акимжанов, руководитель Молодежного ресурсного центра: «Мы заинтересованы в том, чтобы грантами воспользовались как можно большее количество молодых людей до 28 лет. Нами регулярно проводится объезд всех сельских округов нашего района с целью информирования самозанятых, безработных, многодетных и т.д. В этом году заявки на гранты подали большее количество сельских жителей, что не может не радовать. Начинающие предприниматели всё чаще обращаются к этому инструменту, что говорит о доверии и готовности менять свою жизнь. Ежегодно общая сумма гранта в нашем районе увеличивается в среднем на 2-3 миллиона. Это даёт возможность большому количеству людей открыть своё дело. Грант акима является безвозмездной денежной выплатой, направленной исключительно на реализацию предоставленного бизнес-плана. Это значит, что предприниматели без препятствий смогут развивать своё дело, не думая о возврате денежных средств. Конечно, у них тоже есть обязательства. Например, отчётность о проделанной работе и прочее. Это нужно для того, чтобы мы знали наверняка, что деньги не ушли впустую. Ведь главной задачей проекта «Бастау Бизнес» является повышение уровня жизни среди материально необеспеченных слоёв населения».

Одним из молодых предпринимателей, получившим грант от государства, является Михаил Макаров. Он решил открыть дело по производству стройма-

териалов. Начинать дело с нуля совсем не просто. Трудности возникли уже на составлении бизнес-плана. Как поделился сам Михаил, основной проблемой стали незнание и неопытность, но и здесь государство предусмотрело поддержку. На всех этапах Михаил получал необходимые советы и консультации. Из существенных недочётов программы Михаил заметил лишь то, что получить грант можно в определённое время года, что не совсем удобно для сезонных видов бизнеса. Однако проект предусматривает все недочёты, поэтому на открытие бизнеса, после получения средств, может быть дано полгода или год, в зависимости от обстоятельств.

Михаил Макаров, молодой предприниматель: «В виде грантов от акима области и акима района я получил 1700000 тенге. Этого хватило для закупки необходимого оборудования и отстройки здания. Однако, закупился я в январе, а работа началась лишь когда потеплело. Спрос на продукцию имеется, желание работать и развиваться тоже. Каждый день преподносит что-то новое, я периодически сталкиваюсь с трудностями, в том числе из-за своей неопытности. Но неопытность – это решаемая проблема. Грант я брал без страха, так как твёрдо знал для чего он мне нужен. Именно это направление я выбрал из тех соображений, что стройка никогда не заканчивается и строительные материалы – это товар, который всегда будет в ходу. Эта программа очень полезна, помимо денежной поддержки получаешь толчок на дальнейшее развитие. С ней можно не дожидаться маленьких результатов, постепенно нарабатывая и расширяя дело, а сразу приобрести необходимое и начать полноценно работать. В дальнейшем рассматриваю вариант модернизировать своё производство, подав на расширение бизнеса».

Проект «Бастау Бизнес» несомненно несёт как финансовую, так и социальную выгоду. Для начала, это возможность обретения доходов и дела для вчерашних безработных, а также возможность расширить дело для бизнесменов, только начавшим свой путь. Не на поверхности же то, что каждый из проектов создаёт некоторое количество рабочих мест, что существенно способно улучшить ситуацию с безработицей. Проекты разрабатываются, исходя из потребностей региона. Благодаря проекту и консультативной поддержке в вопросах бизнеса, высок шанс того, что бизнес-проекты перерастут в устойчивый бизнес, приносящий доход и пользу как предпринимателям, так и государству.

Дарья Хаердинова.

«Дорога в школу – Добро без границ»

В 2022 году республиканская акция «Дорога в школу» проводится в рамках реализации «Года ребенка», объявленного Указом Президента Республики Казахстан от 19 января 2022 года №780 в целях обеспечения защиты прав и интересов детей.

Каждый гражданин Республики Казахстан может проявить гражданскую активность в оказании адресной помощи в подготовке к школе детей из социально уязвимых слоёв населения, проявить искреннюю заботу и внимание к каждому ребенку, чтобы его путь в школу был радостным.

Цель акции – оказание материальной поддержки учащимся из малообеспеченных и многодетных семей, детям-сиротам, а также детям, оставшимся без попечения родителей при подготовке к началу учебного года и предупреждение неявки детей в школу по социальным причинам.

Начало акции – с 1 августа 2022 года, окончание – 30 сентября 2022 года.

В течение месяца призываем всех каражалцев оказать максимальную помощь детям, нуждающимся в социальной поддержке, и поддержать благотворительную акцию. Ведь мы знаем, что забота – это принцип благотворительного общества.

Так что, не оставляйте от акции заботы, которая приносит радость сердцам.

◆ Закон и порядок

На осакаровских улицах установили муляжи патрульных полицейских машин

В ПЕРИОД ПРОВЕДЕНИЯ ОПЕРАТИВНО-ПРОФИЛАКТИЧЕСКОГО МЕРОПРИЯТИЯ «БЕЗОПАСНАЯ ДОРОГА» В ПОСЕЛКЕ ОСАКАРОВКА В ПОРЯДКЕ ЭКСПЕРИМЕНТА УСТАНОВИЛИ МУЛЯЖИ ПАТРУЛЬНЫХ МАШИН.

опасности дорожного движения в районе, - сообщили в отделе полиции района. - Находясь в зоне видимости водителей, «дежурные экипажи» будут также способствовать соблюдению скоростного режима, требованию предоставления преимуществ пешеходам и других правил дорожного движения. Все макеты установлены в местах, где чаще всего происходят ДТП.

Отметим, что фигура автомобиля полностью соответствуют реальному прототипу. На макет нанесены необходимые опознавательные элементы, надпись о территориальной принадлежности экипажа.

Отдел полиции Осакаровского района.

Проект в районном центре реализует отдел полиции Осакаровского района, которые расставили муляжи с сине-красными «мигалками» на внутрипоселковых, областных и республиканских автодорогах.

Первые пять макетов уже «заступили на дежурство» на въезде в поселок Осакаровка, на пересечении дорог «Осака-

ровка-Нура», на улице Сельхозснабской (автодорога республиканского значения), на пересечении улиц Достык-Караганды-Байгабылова и на улице Достык у гимназии № 9 (дороги областного значения).

- Этот метод профилактики применяется в комплексе с другими мероприятиями, направленными на повышение без-

◆ День работника железнодорожного транспорта

Евгений Монжосов

ПО СЛЕДАМ СТАРОЙ ФОТОГРАФИИ

В социальных сетях увидел эту фотографию. Так это же наша железнодорожная станция, а дом на заднем плане - здание железнодорожного вокзала. На снимке поколение основателей станции, первые наши железнодорожные работники. Строгие, торжественные лица, смотрящие в объектив. Конечно, сразу мелькнула мысль, а если "покопать", может узнаем больше, чем эта фотография, может найдутся потомки и поделится воспоминаниями. Так и узнаю историю создания нашей станции, трудовой подвиг наших земляков. В общем цель была поставлена, клич брошен, материал стал потихонечку собираться.

ОМСКАЯ ЖЕЛЕЗНАЯ ДОРОГА

В 1913 году из состава Сибирской железной дороги выделена Омская железная дорога. Первая мировая война подорвала экономику России, отразилось это и на железных дорогах, хотя Министерство путей сообщения считалось одним из самых авторитетных ведомств Российской империи, а служба на железнодорожном транспорте одной из самых престижных. С конца апреля 1917 года разруха на транспорте стремительно нарастала. Сказалась вдобавок гражданская война, где активные боевые действия проводились вблизи железных дорог, в общем положение катастрофическое. Советской власти было необходимо усилить централизацию в управлении железнодорожным транспортом. При формировании нового правительства был образован Народный Комиссариат Путей Сообщения (НКПС) - вот вам и аббревиатура на фасаде здания. К концу лета 1931 года однополосная железная дорога дошла к нам из Акмолинска. В тот период вовсю шла коллективизация, компания по раскулачиванию зажиточной части крестьянства. Вот так "коллективно" под дулом винтовок и продвинулась дорога до Караганды, построенная спецпереселенцами. А следом пошли эшелоны выселенных в административном порядке из республик и областей СССР. В архивных документах Центрального архива КНБ Республики Казахстан уже в августе 1931 года фигурирует пересыльный пункт на станции АСАКАРОВКА. В 1932 году принято решение СНК (Совет Народных Комиссаров) о реконструкции железных дорог, которое предусматривало: усиление пути за счет укладки более тяжелых рельсов, использование щебеночного балласта, создание мощных паровозов и вагонов, перевод подвижного состава на автотормоза и автосцепку, создание систем разнородной блокировки, внедрение механической и электрической централизации стрелок и сигналов... Вот теперь представьте себе, на чьи плечи это упало... Так что по праву можно утверждать, что на данной фотографии те, кто стоял у истоков

создания и развития нашей станции, активно трудились и были стахановцами многие: коренное население - казахи, присланные инженеры, мастера, спецпереселенцы, депортированные. Честь им всем и слава! 1934 год на фасаде станции говорит о том, что официально железнодорожная станция Осакаровка стала существовать в документах и на железнодорожной карте СССР, а не как железнодорожный пересыльный пункт. 20 октября 1940 года на основании приказа НКПС СССР №267 Ц из состава Омской железной дороги выделена Карагандинская железная дорога (управление находилось в Акмолинске). По всем расчетам фотография однозначно сделана в конце ноября-начале декабря 1940 года, перед знаменательной датой - образованием Осакаровского района. Но практически до конца 50-х годов в личных делах, документах, грамотах, почтовых письмах и открытках наше село звучало как Осакаровка.

НАЧАЛЬНИК СТАНЦИИ - БЕНДАТНЫЙ

Из воспоминаний Тамары Николаевны Тарасовой (Севастополь): "Перед войной мои родные оказались в Осакаровке, вернее были переведены со станции Шортанды, там тоже работали на железной дороге. Семья наша приехала в Казахстан по столыпинской аграрной реформе. Дедушка Иван Семенович Бендатный, 1900 года рождения, работал в Осакаровке до 1946 года, затем был переведен на станцию Шокая. На этой фотографии он в центре, в фуражке с железнодорожной кокардой, на данный период являлся начальником станции. По правую руку от него, моя мама, Тарасова Федора Ивановна, 1920 года, работала стрелочником, товарным весовщиком, багажным весовщиком. Ушла на пенсию в 1973 году. Бесперебойность прохождения важных грузов, предотвращение снежных заносов, исправность подвижного состава - все было на слуху у всех, включая домохозяйек, детей-подростков, все были активными участниками жизни станции. А в этом доме-станции жила наша семья. И дом этот стоял немного не там, где сейчас находится современная станция, а сбоку, где сейчас у нас находится площадь автостанции. Железнодорожники жили в стандартных домах на бугре с хозяйственными постройками, сараями. По-моему, их было несколько, в каждом крыльцо на двух сторонах. Позже рабочие строили индивидуальные дома ближе к станции. И ПЧЭСТР помню, там солдаты жили в бараках во время войны, они строили вторую ветку железной дороги. Однажды нам, малышам, устроили новогоднюю елку, и я впервые увидела, какая елка бывает и Дед Мороз! Запомнила, а было мне 4 года. Военные, которые были там, устроили праздник для ребятни, показывали солдатскую пекарню и кинопередвижка была..."

"ЗЕЛЕННЫЙ СВЕТ ВАЖНОМУ ГОСУДАРСТВЕННОМУ ГРУЗУ"

"Надо же! У меня точно такое фото! На нем мой отец - Кузнецов Леонтий Иванович. Он в среднем втором ряду среди стоящих, четвертый слева. Крестьянин-средняк, уроженец села Баевка, Симбирской губернии. Раскулачен в 1931 году и всей большой семьей выслан в Осакаровку. Отец не мог слушать, когда я учила стихотворение Некрасова "Железная дорога". Ком подступал к горлу, слезы наворачивались на глаза. Выходил из комнаты". Из воспоминаний Валентины Макачук-Кузнецовой из города Санкт-Петербурга.

"В годы войны наши родители и днем и ночью бесперебойно работали, станция работала, обеспечивая "зеленый свет" важным государственным грузам с Караганды. Это уголь для заводов Урала и Сибири, марганцевая руда для броневого проката танков Т-34. Вместо обещанного фашистами марганцевого голода и падения выпуска броневого проката нашим танковым заводам удалось увеличить производство броневой стали в 3 раза".

Из воспоминаний Александры Романовой из города Малоярославец: "У меня в альбоме есть эта фотография. В самом нижнем ряду мой папа Романов Федор Иванович. Они стояли у азов становления нашей Осакаровки."

УДАРНИКИ

КОММУНИСТИЧЕСКОГО ТРУДА

Скорее всего, на этом снимке еще находится один из старожилов нашего села Рахимбек Бейсембаев. В подтверждение этому нашел статью нашей газеты за 1965 год. В газете "Сельский труженик" от 31 июля 1965 года опубликована статья "У транспортников Осакаровки" - "Железнодорожники станции Осакаровка встречают свой праздник с высокими производственными показателями. Здесь много хороших, трудолюбивых работников. 30 лет работает на транспорте дежурный по станции коммунист Рахимбек Бейсембаев. За долгий срок он глубоко познал свое дело и никогда не допускает в ней брака. Работа железнодорожника - ответственная и важная. Сознывая это, стараются работать как можно лучше старшие стрелочники Михаил Иванович Тихомиров, Иван Иванович Игнатко, постовая стрелочница Анастасия Федоровна Быстрова, помощник составителя Николай Моисеевич Воронок, билетный кассир товарищ Ямщикова и товарный кассир товарищ Бамбурова. Коллектив железнодорожной станции Осакаровка постоянно перевыполняет план по погрузке и выгрузке всех видов грузов".

Вот таким оно было, суровой закваски, поколение ПОБЕДИТЕЛЕЙ!

◆ Программа повышения доходов населения - 2025

Центр карьерного роста для содействия в трудоустройстве будущих студентов-выпускников

НА ОСНОВАНИИ ПОСТАНОВЛЕНИЯ АКИМАТА КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ № 32 ОТ 18.05.2020 ГОДА «О ПЕРЕИМЕНОВАНИИ КОММУНАЛЬНОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УЧРЕЖДЕНИЯ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ», КГУ «ЛИТВИНСКАЯ ШКОЛА-ИНТЕРНАТ ДЛЯ ДЕТЕЙ СИРОТ И ДЕТЕЙ, ОСТАВИВШИХСЯ БЕЗ ПОПЕЧЕНИЯ РОДИТЕЛЕЙ ОСАКАРОВСКОГО РАЙОНА КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ» УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ, ПЕРЕИМЕНОВАН В КГУ «ШКОЛА-ИНТЕРНАТ-КОЛЛЕДЖ ОСАКАРОВСКОГО РАЙОНА» УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ. СВИДЕТЕЛЬСТВО О ПЕРЕРЕГИСТРАЦИИ ОТ 26.07.2020 ГОДА.

На сегодняшний день в школе-интернате-колледже обучаются 54 человека из них: 29 студентов, 25 учащихся разных классов. Прием абитуриентов на 1 курс осуществлен по двум специальностям:

«Организация питания» по квалификации: повар, кондитер;

«Техническое обслуживание, ремонт и эксплуатация автомобильного транспорта» по квалификации: слесарь по ремонту автомобилей, электрик по ремонту автомобильного электрооборудования.

Первый выпуск студентов планируется 2024 году. Заключены договора о прохождении производственной практики с предпринимателями Осакаровского района ИП «Никамбаева», ИП «Радионон». Ведется работа по заключению меморандумов по трудоустройству будущих специалистов.

В текущем году планируется создание Центра карьерного роста для содействия в трудоустройстве будущих студентов-выпускников. Данный центр будет выполнять роль своего рода навигатора для студентов. Выпускные курсы ждёт знакомство с различными компаниями, лидерами индустрий. Работа центра будет направлена на поиски

стажировки и работы, при нём будут проводиться профориентационные мероприятия, мастер-классы, встречи с представителями известных брендов, будет организована помощь в подготовке резюме и прохождении собеседований.

Основными функциями центра будет: взаимодействие Колледжа со внешней средой в сфере заказчиков и потребителей образовательных услуг;

реализация политики Колледжа в области трудоустройства выпускников; проведение различных мониторинговых операций для выявления востребованности выпускника на рынке труда;

сбор и анализ информации о трудоустройстве выпускников; подготовка предложений, планирование и организация мероприятий по повышению эффективности трудоустройства выпускников.

В данном центре процесс обучения планированию карьеры будет осуществляться более эффективно, что в свою очередь позволит формировать достаточный уровень конкурентоспособности выпускника - молодого специалиста.

Бауыржан Акмаганбетов,
директор КГУ
«Школа-интернат-колледж Осакаровского района».

◆ ?????????

2022 ЖЫЛДЫҢ II ТОҚСАНЫНДА ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫНЫҢ КӘСІПКЕРЛІК ҚЫЗМЕТПЕН ШҰҒЫЛДАНАТЫН ШАҒЫН КӘСІПОРЫНДАР ЕСЕБІНСІЗ, БІР ҚЫЗМЕТКЕРДІҢ ОРТАША АЙЛЫҚ АТАУЛЫ ЖАЛАҚЫСЫ 290,1 МЫҢ ТЕҢГЕНІ ҚҰРАДЫ. 2021 ЖЫЛҒЫ ТИІСТІ ТОҚСАНЫМЕН САЛЫСТЫРҒАНДА АТАУЛЫ ЖАЛАҚЫНЫҢ ИНДЕКСІ 127,6%-ДЫ, НАҚТЫ ЖАЛАҚЫ ИНДЕКСІ (ТҮТІНУ БАҒАЛАРЫНЫҢ ИНДЕКСІН ЕСЕПKE АЛУМЕН) 111,3%-ДЫ ҚҰРАДЫ. БҰЛ ТУРАЛЫ ОБЛЫСТЫҢ СТАТИСТИКА ДЕПАРТАМЕНТІНІҢ БАСПАСӨЗ ҚЫЗМЕТІ ХАБАРЛАДЫ.

Айлық шайлыққа жете ме?

«Орташа айлық атаулы жалақының өсуі 2021 жылдың тиісті тоқсанымен салыстырғанда экономиканың барлық саласында байқалды. Атаулы жалақының ең көп өсуі құрылыс, көлік және қойма және өнеркәсіп саласында.

Ең жоғары атаулы жалақы өнеркәсіп кәсіпорындарында тіркелген – 373,7 мың теңге (орташа облыстық көрсеткіштен 1,3 есе жоғары). Ең төменгі жалақы деңгейі жылжымайтын мүлікпен операцияларды жүзеге асыратын кәсіпорындарда белгіленді - 112 мың теңге (орташа облыстық көрсеткіштен 2,5 есе төмен)», - дейді статистика мәліметтері.

Сонымен, статистика департаментінің жариялауынша, облыс өңірлері бөлінісінде 2021 жылғы II тоқсанмен салыстырғанда орташа айлық атаулы жалақы өскен. Облыста ең жоғары жалақы алатын Шахтинск кәсіпорындарының қызметкерлері, яғни, 371 мың теңге. Бұл орташа облыстық көрсеткіштен 1,3 есе жоғары екен. Ең төменгі жалақы мөлшері Приозерск қаласы кәсіпорындарының жұмысшыларында. Олардың айлығы 193,6 мың теңге (облыс бойынша орташа деңгейден 1,5 есе төмен) екенін атап отыр департамент.

Өз тілшімізден.

◆ Светское государство

Основные принципы Казахстанской модели светскости

ПРИНЦИПЫ КАЗАХСТАНСКОЙ МОДЕЛИ СВЕТСКОСТИ НАШЕГО ГОСУДАРСТВА — ЭТО ВАЖНОЕ УСЛОВИЕ УСПЕШНОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ, ОСНОВОЙ КОТОРОГО ЯВЛЯЕТСЯ СВОБОДА СОВЕСТИ, РАВЕНСТВО РЕЛИГИОЗНЫХ ВЕРОВАНИЙ, НЕЙТРАЛЬНОСТЬ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ВЛАСТИ ПО ОТНОШЕНИЮ К РЕЛИГИОЗНЫМ КОНФЕССИЯМ.

Так, статья 1 Конституции Республики Казахстан устанавливает: «Республика Казахстан утверждает себя демократическим, светским, правовым и социальным государством, высшими ценностями которого являются человек, его жизнь, права и свободы», кроме того принципы светскости нашего государства отражены и в правовых нормах других Законов Республики Казахстан к примеру Трудовой кодекс где «никто не может подвергаться какой-либо дискриминации при реализации трудовых прав по мотивам происхождения, социального, должностного и имущественного положения, пола, расы, национальности, языка, отношения к религии, убеждений» или Закон «О религиозной деятельности и религиозных объединений» регулирующий реализацию прав граждан на свободу религии и убеждений, описанных в международных договорах и соглашениях по обеспечению принципа светскости нашей страны. Светское устройство нашего государства является важным историческим достижением всего народа Казахстана. При этом очень важно понимать, что на сегодняшний день государство не допускает политизации религии, но одновременно не ставит препятствий развитию религиозных объединений и конфессий, не мешает верующим удовлетворять религиозные потребности,

а органы власти не вмешиваются во внутренние вопросы конфессий и религиозных объединений.

На сегодняшний день Конституционно правовые нормы светского Казахстана позволяют нам классифицировать все виды взаимоотношений государства с религиозными организациями на принципы и формы проявления к примеру - принцип отделения религиозных объединений от государства, принцип свободы совести и вероисповедания, принцип равенства перед законом всех субъектов гражданско-правовых отношений, принцип соизмеримости государственного контроля и принуждения деятельности религиозных объединений и других субъектов религиозных отношений интересам национальной безопасности.

В нашей стране в мире и согласии проживают представители разных религий, которые в полной мере реализуют свои конституционные права и мы должны понимать, что светскость нашего общества является гарантом развития и модернизации государства, условием интеллектуального просвещения граждан Казахстана и основой конкурентоспособной нации. Если затрагивать такие принципы как светскость государственного образования, воспитание и медицину,

то мы должны понимать, что требование современности не позволит пропагандировать религию в школах, высших учебных заведениях и колледжах, так как образование играет важную роль в формировании патриотизма, национальным и духовным традициям народа, в том числе и медицины где различные религиозные объединения не должны призывать граждан отказываться от медицинской помощи, когда она необходима для жизни и здоровья нуждающегося человека. Таким образом несмотря на то, что принципы светскости едины для всех граждан Казахстана, залогом поступательного развития каждого государства являются создание собственной модели управления и правовых основ.

Исходя из вышеизложенного, можно сделать вывод, что на основе четкого разделения функций на законодательном уровне, система взаимоотношений между государством и религиозными объединениями в Республике Казахстан приобрел характер сотрудничества, эта система взаимоотношений позволяет религиозным объединениям принимать участие в различных сферах жизни общества.

Канат Саккулаков,
секретарь районного маслихата.

◆ ????????

«Коль с детства книги читать ...»

«КОЛЬ С ДЕТСТВА КНИГИ ЧИТАТЬ — УЧЕНЫМ СМОЖЕШЬ ТЫ СТАТЬ», - СОВЕТУЕТ АБАЙ В СТИХОТВОРЕНИИ «ПОКА НЕ ЗНАЕШЬ-МОЛЧИ». СОВЕТ ВЕЛИКОГО МЫСЛИТЕЛЯ КАЗАХСКОГО НАРОДА СТАЛ ОЧЕНЬ АКТУАЛЬНЫМ В НАШИ ДНИ.

«Чтение – это окошко, через которое дети видят и познают мир и самих себя. Чтение – это один из истоков мышления и умственного развития» - утверждал В.А. Сухомлинский. Никто из нас не будет спорить с этим. Но учителя и родители в последнее время задают себе два вопроса: первый- «Умеют ли наши дети читать?», второй- «Любят ли (или хотят ли) наши дети читать?»

Если на первый вопрос все родители всех учеников могут ответить утвердительно «Да!», то второй заставит их задуматься и большинство мам и пап скажут печальное «Нет». Почему?
Да, читать наши дети могут, кто быстрее и выразительнее, а кто – медленнее и не совсем выразительно, а может быть, и совсем не выразительно. Пресловутая проверка техники чтения проводится учителями наших школ вплоть до 7???? класса! Что она даёт детям и о чём говорит учителям? Для детей любого возраста-это проверка «на качество», а любая проверка-это переживания, волнения и даже стресс, поэтому очень часто проверка техники чтения не даёт нам истинную картину. А учителя приходят к выводу, что читать вдумчиво, оценивать качество и значимость текста, извлекать из текста нужную информацию может далеко не каждый ученик. Уметь читать и читать грамотно – не

одно и то же. Мы, взрослые, всерьез озабочены проблемой детского чтения. Но заставить читать нельзя, чтением надо увлечь!

Во время поездки по школам Карагандинской области министр образования РК А. Аймагамбетов посетил нашу гимназию и поинтересовался, как мы работаем в рамках проекта «Читающая школа - читающая нация».

«Развитие культурной и читательской компетентности детей и молодежи, развитие и сохранение культуры детского и юношеского чтения пропаганда семейного чтения, пополнение библиотечного фонда художественной литературой», - основные цели проекта. С 2020 года в гимназии № 9 п. Осакаровка идет активная реализация данного проекта. Проводится очень много мероприятий: литературные гостиные, всевозможные челленджи, фестивали чтения, читающие перемены, библиотечные квилзы, посвящение в читатели, дни книги, круглые столы, театрализации сказок, оформляются выставки, посвященные юбилеям и знаменательным датам. Большое внимание мы уделяем совместной работе с родителями: была организована акция «Читаем всей семьей», прошла «Эстафета прочитанных книг», где ученица передала эстафету чтения своей учительнице, а

та, в свою очередь, вовлекла в процесс чтения родителей. Было очень интересно и оживленно, ведь никто не знал, кому перейдет палочка эстафеты. На постоянной основе у нас действует выставка «Бук-кроссинг», который позволяет обмениваться книгами. Главный его принцип: прочитай сам-передай другому. Не проходит мимо гимназистов и праздник «Международный день дарения книг», который отмечают 14 февраля. Активными участниками всех мероприятий являются ветераны педагогического труда. Мы видим результаты реализации данного проекта. Если в начале проекта на вопрос «Твоя любимая книга?», многие дети затруднились ответить, то в конце 2021-22 учебного года ученики конкретно называют любимые, прочитанные ими произведения.

«Чтение – важный фактор развития образования, воспитания наших детей», - подчеркнул в беседе А. Аймагамбетов. Поддерживая слова министра, считаю, что читающий человек совершенствуется, развивает свой кругозор, логику, мышление, память, ведь «Коль с детства книги читать —ученым сможешь ты стать». Слова великого Абая уверенно говорят о том, что читающей нацией мы можем стать только в том случае, если будем прививать любовь к чтению не с младших классов, а с детского сада. Известно, что первая книга, прочитанная в детстве, остается в памяти на всю жизнь и влияет на последующее развитие человека.

Л.Маркова,
библиотекарь
гимназии №9.

Хабарландыру

«Kazakhmys Coal» (Казахмыс Коал) ЖШС ҚР Экологиялық Кодексінің 96 бабының талаптарына сәйкес, 19.09.2022 ж.сағат 11:00-де Қарағанды облысы, Осакаров ауданы, Молодежный кенті, Абай көшесі, 13 мекен-жайы бойынша: «Қарағанды облысы Осакаров ауданы Молодежный кенті әкімінің аппараты» ММ конференц залында «Kazakhmys Coal» (Казахмыс Коал) ЖШС «Молодежный» кеніші үшін рұқсат етілген шығарындылар нормативтерінің Жобасын, Қалдықтарды басқару бағдарламасын, өндіріс қалдықтарына арналған паспорттарды, «Kazakhmys Coal» (Казахмыс Коал) ЖШС «Молодежный» кеніші үшін 2022-2031 кезеңіне арналған өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасының жобасын, «Kazakhmys Coal» (Казахмыс Коал) ЖШС «Молодежный» кеніші үшін 2022-2031 жылдарға арналған жинақтаушы-буландырғыш тоғанға шаруашылық-тұрмыстық сулармен лақтыратын лақтаушы заттардың эмиссия нормативтерінің жобасын әзірлеу және келісу, «Kazakhmys Coal» (Казахмыс Коал) ЖШС «Молодежный» кенішінің шекарасында көмір өндіру жұмыстарының зардаптарын жою жоспарына» Қоршаған ортаны қорғау (ҚОҚ) бөлімі) бойынша ашық жиналыс түрінде қоғамдық тыңдау өтеді.

Жобалық құжаттама пакетімен есportal.kz. Бірыңғай экологиялық порталында танысуға болады.

Барлық ескертулер мен ұсыныстар «есportal.kz» Бірыңғай экологиялық порталында, сондай-ақ Gulnur.Myrzabekova@kazakhmys.kz эл.мекен-жайында қоғамдық тыңдаулар өткізілетін күнге дейін 3 жұмыс күнінен кешіктірмей қабылданады.

Төтенше жағдай және шектеу іс-шаралары, оның ішінде карантин, әлеуметтік, табиғи, техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар жүргізілген жағдайда қоғамдық тыңдаулар онлайн режимде өткізіледі. Белсенді сілтеме Бірыңғай экологиялық порталда және www.gov.kz/memleket/entities/karaganda-tabigat/?lang=ru ЖАО сайтында ұсынылады.

Қосымша ақпаратты Gulnur.Myrzabekova@kazakhmys.kz электрондық пошта арқылы және 8777258907, 8(7212)952315(166) телефондар бойынша алуға болады.

Объявление

ТОО «Kazakhmys Coal» (Казахмыс Коал) в соответствии с требованиями ст.96 Экологического Кодекса РК, сообщает, что 19.09.2022 г. в 11:00 часов по адресу: Карагандинская область, Осакаровский район, п.Молодежный, ул.Абая, 13 в конференц-зале ГУ "Аппарат акима поселка Молодежный Осакаровского района Карагандинской области" состоятся общественные слушания в форме открытого собрания по проектам «Проект нормативов допустимых выбросов (НДВ), Программа управления отходами (ПУО), паспортов на отходы производства, Проекта программы производственного экологического контроля, Проект нормативов эмиссий загрязняющих веществ (НДС), сбрасываемых с хозяйственно-бытовыми водами в пруд накопитель-испаритель для ТОО «Kazakhmys Coal» (Казахмыс Коал) разрез «Молодежный» на период 2022-2031 годы, Раздел Охраны окружающей среды (РООС) к «Плану ликвидации последствий операций по добыче угля в границах разреза "Молодежный" ТОО «Kazakhmys Coal» (Казахмыс Коал)».

С пакетом проектной документации можно ознакомиться на Едином экологическом портале есportal.kz.

Все замечания и предложения принимаются в срок не позднее 3-х рабочих дней до даты проведения общественных слушаний на Едином экологическом портале «есportal.kz», а также на эл.адрес Gulnur.Myrzabekova@kazakhmys.kz

В случае ведения чрезвычайного положения и ограничительных мероприятий, в том числе карантина, чрезвычайных ситуаций социального, природного, техногенного характера, общественные слушания проводятся в онлайн режиме. Активная ссылка будет предоставлена на Едином экологическом портале и на сайте МИО www.gov.kz/memleket/entities/karaganda-tabigat/?lang=ru.

Дополнительную информацию можно получить по эл.адресу Gulnur.Myrzabekova@kazakhmys.kz и по телефонам: 8777258907, 8(7212)952315(166).

РЕСТАВРАЦИЯ ПОДУШЕК

Чистка с заменой наперника, переделка в любые размеры. п. Осакаровка, ул. Шахматная, 13, тел. 41165, 87778926717, 87052503651.

Olymp_stroy_09 ПРЕДЛАГАЕТ:

металлочерепицу, металлосайдинг, фасадные панели, водосточную систему, евроштукатурку. ОКАЗЫВАЕМ строительные работы: кровельные, фасадные, сварочные. Низкие цены. Выезжаем на замеры. Пенсионерам скидка. Можно приобрести материал в кредит. Находимся п. Осакаровка ул. Линейная 25. Тел. 87087552653 Эдуард, 87009884710 Кирилл.

Продаются:

дом и квартира в с. Центральное, дробилка, пилорама 380 вольт, доски, дрова, уголок, железо, швеллер. Обращаться по номеру телефона и WhatsApp 87712073079.

ПРОДАЁТСЯ

благоустроенная квартира в 2-квартирном доме, 200 кв.м., евроремонт, 2 санузла, 2 холла, 4 спальни, кухня 26 кв.м, кофегарка отдельно, хозяйстройки, большая пластиковая веранда, большая гараж на 2 машины, огород, мебель, ковры. Осакаровка, ул. Придорожная, 13/1, тел. 8 701 465 53 20, 4 23 42.

Администрация, профком и коллектив КГП «ЦРБ Осакаровского района» выражает соболезнования родным и близким по поводу смерти **Штундер Зои Анатольевны**, ветерана медицинской службы.

◆ ??????????

«АБАЙ ЖОЛЫН» ОҚУШЫ ӨРБІР КІСІ АҢДАСА КЕРЕК, ӨУЕЗОВ КІСІ ҚҰЛҚЫН, КӨҢІЛ АУАНЫН, СЕЗІМ АҒЫСЫН, ОЙ РЕҢКІН, ӨРАЛУАН АДАМ ӨЛПЕТІН, КЕЙІС КЕЙІПН СҮРЕТТЕГЕНДЕ ҚАЛАМЫН СҮР БОЯУҒА МАЛЫП ОТЫРАТЫНДАЙ ӨСЕР ҚАЛДЫРАДЫ. ОСЫ БІР АХРОМАТИКАЛЫҚ ТҮС, ӨЗІНІҢ ШЕКСІЗ ҚҰБЫЛМАЛЫЛЫҒЫМЕН, КӨЗ АЛДЫҢА СОЛ ЗАМАН, АБАЙ ЗАМАНЫНДАҒЫ АДАМДАР КЕШКЕН АЛУАН СЕЗІМДІ ҒАНА ЕМЕС, ДӘУІРДІҢ, ҚАЗАҚ ЖАНЫНЫҢ БОЯУЫН БІЗГЕ АШЫП КӨРСЕТЕТІНДЕЙ.

Қола дәуірінің адамдары қож қалқып, қола сапырып жатқандай Семей аспаны, бозбала күнінде көрген сәтімдей, әлі де көз алдыма келеді, ауыр бұлттары ауық-ауық қозғалып, зілдене, зілмауырлана көшеді. Қолынды созсаң, бұлтты тұтардайсың. Сонда «Семейдің аспаны аласа» деген сөз тіліме оралып, іле «Жоқ, оның топырағы биік» деп ойлап едім.

Сонда бір сұр түс сұстанып қарағандай еді. Абай өлеңдерінің өсері ме, «сұр бұлт түсі суық», «сұрғылт тұман дым бүркіп», «сұрланып жігіт жылайды» деген суреттер көшкен сағымдай көз алдында көлбеу тартады.

Әдетте Мұхтар Өуезовтің қаламына телінетін, десе де сол тұстағы және кейінгі қаламгерлер де қапысыз қайталай қолданатын «қанын ішіне тартып сұрлана қалу» деген тұрақты сөз тіркесі, шын мәнінде Өуезовтің «сұр түстер әлемі» жайлы қозғалар қай сөзге де эпиграф болардай.

«Сұрлану», «сұп-сұр болу» Өуезов тіліне әсіресе тән, оның тұрғыластарында оқта-текте ұшырасқанымен, сол Мүсірепов те, Мұқанов та бұл бояуды қалыңдатуға бейіл емес, «Ботагөз» де, «Ұлпан» да хроматикалық түстер дүниесінде, ал «Абай жолы» кейіпкерлерінің кейіпнен түтігі, қарақошқылдану, сазару, көгеру секілді ыза мен ашу, түйілу мен тістену, қоржу мен абыржу, тіпті кейде амалсыздық пен шарасыздық тудыратын сөзім реңкінің көбін сұрлану алмастырады. Және де сол сұрлану өзгеше мағына үстейді, сезім бояуын қалыңдатады.

Әуелі Өуезовтің қолдануындағы «қанын ішіне тартып сұрлану» жайын айтайық. «Абай жолында» оған бірнеше мысал бар. Бірсайдың жылқысы қолды болып, оның хабарын Қаумен айтып, оны есіктен Базаралы хәлі бәйлашша суреттеледі: «Аздан соң Базаралы қабағын түйіп ап, әкесіне суық қарады. Әрқашан нұрланып тұратын қызғылт жүзі аппақ сұр болып, қанын ішіне тартып апты. Үлкен өткір көздері қанталап, қызарып кетіпті. Демі дірілдеп, даусы қатты шықты».

Ерекше тоқтала кетер бір жайт, Өуезов осы қанын ішіне тартып сұрлану мен өңге де сұрлану жайын жазып отырғанда, оны жалаң ғана қолданбай, барлық ілесе жүрер белгілерін де тәптіштеп жазды. Сол саланың маманындай, дәрігер я психолог білігімен бейнелейді. Симпатикалық және парасимпатикалық жүйке жүйесінің қызметтерінде, соның бірі белең алғанда көз көрінер, анық сезілер сәтімдей бәрін дәл суреттейді. Кейіпкермен бірге оқушы да сол сәтімді қатар кешердей. Базаралының қанталаған көзі, аппақ сұр жүзі, суық көзқарасы, түйілген қабағынан осы бір сәтте неден болса да тайынбайтын адамның табын танысыз.

Мұхтар Өуезов «қанын ішіне тарту» деген тұрақты сөз тіркесін көлденең көк аттыға, көлтіп біріне қатыстыра қолдана бермейді, бұл тіркес – тектерістіктің тулымы, бақталастықтың айдары ыңғайында Базаралы, Оразбай, Өзімбайларға ғана бұйырып тұрады. Екінің біріне енші қылардай бұл сөздің салмағы да жеңіл емес-ті. Құнанбай мен Базаралы, Абай мен Оразбай қарым-қатынасы еке «қанын ішіне тартып» тұрардай емес пе?! «Қыңыр, қияс» Өзімбайға да осы сөзді Өуезов лайық көреді. Мағаш пен Өзімбай...

«Әбді мен жолдастары мына сөзге ден қойып, орақтарын жерге түсірді, бірақ тастаған жоқ еді. Өзімбай қанын ішіне тартып сазарып тұр...». Абайдың уәжін ала келген Дәрмен мен Мағашты мойындағарысы келмей, Абай мен Төкежан сөзінің араласмағын іштей де, сырттай да өлшеп, енді ісімен болмаса, сөзімен тістеп қалуға ұмтылған ызалы Өзімбайды «қанын ішіне тартып сазарып тұр» дейді. Мұнда сазару арқылы Мағашқа қыр көрсеткен Өзімбай бейнесін аңдасақ, келесі мысалда Абайға деген Оразбайдың ызасын қапысыз көреміз: «Асқан екен Құнанбай баласы. Тіпті, бұндай қорлықты Құнанбай да көрсеткен жоқ. Тегі, біздің өзіміз бұларды бұзып болған екенбіз. Құдайын ұмытқан екен мына Құнанбайлар. Тап осы жолы тұяқ серпілесек, бәрімізді де атаның әруағы атсын! Ит болайық, енді қыбырламасақ! – деп, Оразбай жалғыз көзін жалтылдатып, айнала қарап, қанын ішіне тартып сөйледі». Жалғыз көзі жалтылдап деген сөз болауының қалыңдығына қараңызшы, қанша сезім, қанша мінез тұр сонда. «Ендеше, ей, Маковецкий, – деп алып, Оразбай жалғыз көзін оязға оқтала қадады» деген тұсы ше?! Бұл тұста Оразбай «Рас, ояз сөзі бастан-ақ орынды. Заңға келсек біз тентек. Сотқа жіберсін, заңға келсін. Мақұл-ақ, бірақ мынадай бір өтінішке ояз да, сот та теріс деп қарсы шықпас дейміз! – деп, Оразбай қанын ішіне тартып алды. Қатты сұрланып, қатқыл үнмен көтеріле сөйледі». Жазушы «қанын ішіне тарту» мәселесін тұтас эпопея бойында Базаралы, Оразбай және Өзімбайға ғана қолданатынын жоғары айттық. Иә, бір эпизод бар, алайда сол жерде де алысқа ұзамай, Оразбайдың ет жақын ағайыны жайында айтпады: «Сол орайда Тобықтының Оразбайы ғана емес, әсіресе бұның аталас туыстары, ұраны бір ет жақындары қанын ішіне тартып, түршіге дем апатын бір сөздерге ауысты».

Ал Базаралының тағы бір қаһарлы сәтін ел ішіне бөреді араласқан екі жемдетті Әбді мен Сержанға жықтырып, қолына дырау қамшысын алғанда көрсетеді Өуезов: «Шеші! Сыпыр шапаны мен кілпегің! Жаланашта бөкесесің! – деп, Базаралы тіп-тіз қаздырып ап, қанын ішіне тартқан көрлі жүзбен жаулауып отыр. – Тамам кедейдің көшеден бергі көз жасы үшін, тым құрыса, сендердей жемдеттердің көзін жойып

Ерлан ЖҮНІС

кетейін!». Қиыы келіп тұрғанда қоса кетейік, «қанын ішіне тартып сұрланудан бірде-бір кем түспейтін тағы бір сұрлану жайы да осы Базаралыға қатысты қолданылады. Жігітек пен Бөкенші арасында дау тудырған, Оралбай мен Бейімбаланың арасындағы албырт сезімге қорған болғандардың бірі де осы Базаралы еді, осы Базаралы Абайдың болысқанына, жас жүректер жағына ауысқанына да дән риза дәурен еді. Бұл сәт жазушы қаламынан «Сонымен Базаралы жас қашқындарды апарып, Шыңғыстағы Қараша-қойтасы деген қиын құздардың арасына жасырды да, оларға Абай жіберген қысырдың тайын сойып берді. Өзі, бөліне сапы асынып, тақымына шоқпар қыстырып, қолына емен қара найзаы ұстады. Жымда тосқан жолбарыстай боп, қой тасқа кірер ауызда көлденең жортып, күзетіп жүріп алды. Зор, балғын денесі бұл кезде қатайып, ширап алған, сондай шашпақ. Жүзінің қызыл нұры өшіпті де, долданғанда пайда болатын кескін бітіпті. Көгерсе сұрланып, суық томсарып, сазарып алған» деп тегіліп түседі. «Көгерсе сұрлану» – қанын ішіне тартып сұрланудан есте әлсіз түспесе керек. Мұның тағы бір сыңары бар, ол да Базаралының жайын бейнелейді. Ол – көкшіл тартып сұрлану. «Абайға бәрінен сұмдық көрінгені Базаралы жайы. – Не дейді?! Не көкіді мынау өңгі соқырлар?... – деп, қатты ашуланды. Базаралының өз жайын есігіп отырғаны осы болатын. Кейіс, реніштен тұқ белгі берген жоқ. Қайта сақ-сақ күлді. Абай мен Ербол таңқалып, мұның түсіне қарасанда, көкшіл тартып сұрланған ыза көрді». Көгерсе сұрлану, көкшіл тартып сұрлану да Өуезов қаламымен Базаралыдан өңгеге қатысты жазыла қоймайды.

Осымен «қанын ішіне тартып» тұрған сөйлемдерден сырғатқай көшіп, сұрлану жайына қарай ойыса басталдық. Әуелі Құнанбайдың сұрлануына қатысты тұстардың басынан ой суарлық.

Шәкірт Абайдың қаладағы оқудан ауылға алғаш келер сәті бар ғой, алып-ұшқан бала көңіл анасына қарай ұмтылғанда, «Әй, шырағым балам, әуелі аржағыңда екен тұр... Сөлем бер!» деуші еді ғой. Бұл да бір бала тәрбиесіндегі даланың жазылмаған заңы іспетті мәні бөлек мезіреті. Оны жазушы «Абай жалт қарап барып жаңа көрді. Анадай жерде, қонақ үйдің сыртында, қасында екі-үш үлкен кісі бар – әкесі Құнанбай тұр екен. Ыңғайсыздықпен қысылып қалған бала, шешесінің сондайлық салқын сабырының мәнін ұқты да, әкесіне қарай тез бұрылды. Байтас пен жорға Жұмбабай да анадайдан аттарынан түсіп жаяулап жетектеп, Құнанбайға қарай келеді екен. Бірақ өңі сұп-сұр, зор денегі, бурыл сақалды Құнанбайдың жалғыз көзі бұларда емес» деп береді. Әке баланы бауырына басты деп те жазбайды. Құнанбай – алып тау болса, бала Абай сол таудың етегіне келіп, ұшар шыңына көз салып, ұяла қарағандай. Әрі қарай, үй ішіне кірелік. Абайдан қаланың қызығын, оқудың жайын сұраған көп Абайдан өңге Құнанбай балаларын да айта бастайды. Міне, осы тұста ғана екенін балаға деген сағынышы мен үмітінің зәредей ғана болмашы ұшықы жылт етіп көрінеді. «Үндемей түйіліп, сұп-сұр боп отырған Құнанбай ол сөздерге көп шімсіркенген жоқ. Қайта, теріс көргендей мойын бұрып, Абайға қарап: – Одан да, не күтсеңдер де осы жаман қарадан күтсеңдерші! – деді». Жаман қарасын жылыла келген жақсыларға жанамалай танытқаны. Жорыта сөйлегені.

Екі жағдайда да, ұлын көргенде де, ұлы жайлы айтқанда да Құнанбай жүзі «сұп-сұр» еді деп суреттеледі. Бұл әке мен бала арасындағы қатынастың қазығы болар сезім, не сол сезім тудырған сұрлық емес, бұл – Құнанбайдың өз кейпі, өз қалпы. Оны Құнанбайдың Қодар мәселесінде Дәркембайға зілдене сөйлеген сөзінен де аңдауға болады: «– Не деп тантып отырсың, Дәркембай? Қодардың құнын сұра деп сені маған жіберген қандай ғана Бөкенші мен Борсақ? Аташы солардың аттарың! – деп көрленгенде, Құнанбайдың бағана таңертнен бергі мүлейім сопы, момын жүзі мүлде жоғалып кетті. Бұрынғы жаулық, шабуылдар үстінде көгеріп, түйілетін қатты ашуын қайта тапты. Бұл кезде ол, жыртқшс тағылардың тісті, тырнақтылары болса, солардың гүрілдеп шапқалы тұрған, іреп сойғалы тұрған қатал тағылық кескініне келді».

Ал жалпы сезімнің екі басы, екі ұшында да Құнанбайдың қалпын өзгертейтін Бөжей жайынан анық аңғарылады. Мәселен, Бөжейді қонақ асыға шақыруға Құнанбайдың қырына ілгіуден қаймығып отырған Алшынбайдың биік қырлы мұрнын көтере сөйлеген сәтін назар салайық: «– Баймұрын өзі де тырқындап, өкпе сазын білдіргендей... – дегенде, Құнанбай басын тез көтеріп ап, Алшынбайға бұрылды. Алшынбай Құнанбайдың сұрланған жүзіне байыппен қарап: – «Бөжейді қонақ асыға шақырсаң, Құнанбай жақтырмайды дейді. Енді менің қазанымы да Тобықтыға билеткені ме Алшынбайдың» деп, маған кіне тағады білем... – деді».

Бұл бұл болса, Құнанбайдың Бөжейдің өлімі

Әуезов. Сұрлану

жайлы қаралы суық хабарды есіткендегі күйі де осы: «Құнанбай қатты сұрланып алып, түрлі тұрған есіктен алыстағы көк адырға қадалып отырып, ернін жыбырлатты да, баяу ғана бата қылды». Ал «Зере жалын атып, зор күйінішпен күрсініп қойып, кесек-кесек жас ыршытты. Құнанбай даланың өзіндегі, дәуірлі үнсіз өткеріп, сұрланып жата береді. Қылтиған қылтықтың өзі қыбырламайтындай. Әкесінің сөзінің соңын тосқан Абайша, біз де құлақ тосалық: «– ...Қыбыр-жыбыр бар, білемін. Бірақ «онымыз жоқ» десеңді екен ғой. Ал, сенейін. Сенемін деп, жаза шексем де сенемін! – деп, сұрлана түсіп, зілденіп, - құлақпен есіткеннің бәрін бекер дейін, көзбен көргенді ғана шын дейін. Көзім көргенше шыдайын. Мен деген дос! – деп, Құнанбай жалғыз көзімен қадала қарап, төрден босағаға шөйін бір шылып шықты».

Ал Абайды не сұрландырады? Жанжалдан жанын аулақ салатын Ербол тартыншақ мінезін басып, Абайдан көп жайды, Төкежанның қатты сөзін, Жұмағұлдың қол ала жүгірін жасырып отырса да, Абайдың сыралық достық сырын ұғып қояр тұсында «Бірақ қазір оның ішіне іріккен үлкен ашуы Абайға ал-пайын боп білініп тұр. Жолдасына сырмінез болғандықтан Абай қазір ай деп қысқан жоқ. Тек жазағының ар жағында жатқан басқа зіл бар екенін таныды да, аса қатты долданып кетті. Екі беті бір сұрланып, бір қарауытып, түнеріп алды. Азғантай уақыт шұғыл ойланып, Ерболға оқтай қадалып, кірлік қақпай түйіліп отырды да, бір сәтте атып тұрды» деген жолдарды оқимыз. «Екі беті бір сұрланып» аса қатты долданып кетті» деп бейнелейді Өуезов.

Жалпы, эпопеяда Абайға қатысты сұрлану сезім көп ұшырастыра қоймаймыз. Кезіккенінің кезеніп тұрған мінезден туғаны да осы ғана. Қалғаны шаршауды, жүдеуді, ойландуды білдіретін сұрлану. Мысалы, бір сағат қана өз шырымын алып, түн бойы тұтас дүние әдебиетінің гүл бағын шарлаған екен «Парсы, түркі кітаптары бұны біресе Шираздың гүлзарына әкетеді. Самарқанның мазар қимараттарына қадалтады. Мәру, Мешһедтің мималы, бұлбұлды бақтарына, салқын, самал хауыздарына үңілтеді. Ұлы ақындар мекен еткен Ғырат, Ғазна, Бағдаттың сарайларына, медреселеріне, кітапханаларына тартады. Осылардан бір ауық орысша кітапқа түскенде Орта-азия, Иран Араб жер-суы, шөл-құмы, қала-сауда тірлігін айқын тани түскендей болады». Таң алауегімізде «Сүртінің демігін жаңа ғана басқан Ұлжан Абай отырған биік үстелге көз салып, баласының жайын түсінді де: – Абайжан, осы сен тұн бойы ұйықтамағанбысың? – деп баласының бетіне қарды. Абайдың өңі ақшыл тартып сұрланып, екі кезі қызарып тұр еді. – Жоқ, тұн ортасында көз шырымын алдым ғой! – деді».

Екі бетін кітап сорған көркем сәт. Ақ парақтай ақшыл боздық. Шам жарығы түбінен артпаса да, көз шарасына түгел тарайды, қызарта шаршатады. Бұл – жан сауығы, ой серуені, дүние рухаты. Осы сұрлану – сұлу сұрлану. Сұлулық, сұхы сұлулық кейде, рас, сұр болады.

Абайдың Дәркембай сөзін илана тындап, ұзақ толғайтыны бар ғой, «Дәркембай-ай! Жоқшылық пен жаманшылық ел ішін кеулеген ғой. Сенің көзіңді, қыран көзіңдей қырағы етіп, сол ашқан екен. Қазактың сусылдаған дилмары, су төгілмес жорғасы, қызыл тілден май тамызғаны нәме керек! Шешендік күші шындық қой. Сенің шоқтай күйдіріп түсер жаңағы шыныңа қай Құнанбай, қай Сүйіндік жауап айта алар еді. Жетесінде азаматтық асылы бар жан болса, «бәрін үйіп-төгіп, бір Дәркембай жеңді» демес пе еді!». Соның алдындағы Абайдың күйі «Абай Дәркембайдың сөзінен аса қатты ойға қалып, біресе қабақ шытып, сұрланып, біресе күрсініп, тымағын қолына алады. Тынымсыз, қиналып отырған орнында қозғалақ қағады. Дәркембайға еңкейіңкіреп, тақай түсті» – осы күй. Мұндағы сұрлану да ойдың сұрлығы. Сұрқай ойдың емес, шымқай қызыл сезімнің емес, ақылдың, өзіне азап шектірер, шектірген ақылдың азабы.

Абайдың осы сұрлануынан Өуезов суреттейтін табиғаттың тосырқаулы бір көңіл күйін де көргендей боламыз. Психологиялық параллелизм әдісі дерміз. Абай есейген сайын оның қайғысы да, мұңы да есейе береді, ұлғая түседі. Абайдың сөт сайын күңірететін, алаңдататын, абыржытатын ой мен сезім аспан халінде, дала тынысында, уақыт демінде сезіледі. «Аспан күн сайын бір ауық кірбің тартып сұрланады. Кейде күнүзын, тіпті екі күн, екі тұн ұдайынан сұр бұлт қаптайды. Тұман оралып,

суық дүлей желге де айналады. Қалың бұлт көшкін салқын жауынға, ақ жауынға ауысқан күндер де болды».

Оспан мен Смағұлдың балалық базарында бақылдасып қалатын, шарт та шұрт болатын сәті аз емес еді. Қос інісін қосақтап сабайтын сәті бар Абайдың. Сондағы Смағұлдың бір жаман сөзі Абайдың жанына батұшы еді. Анасын аяушы еді ғой. Міне, осы тұста ғана Өуезов «сұрлану» ұғымын Абайдың ашу-ызасының көрінісі мәнінде қолданады: «Жасақтасып, төбелескелі тұрған екі күндес ауылдай. – Ойпырм-ай, ана болғандағы ақылыңыз осы ма, кіші апа? – Жағаласпа, шығарма тіліңді! Бұлар бәйбіше, біз тоқал ғой... тепкі көрмекпіз ғой... Абай өз үйінде өз

Собственник:
ТОО «Районная газета «Сельский труженик»
Осакаровского района Карагандинской области

Директор ТОО «Районная газета «Сельский труженик»
Құрманғазы Өтебай

Главный редактор Д.С.Хаердинова

Пишите, звоните, делитесь историями и новостями, подписывайтесь.

Сайт: selskiytruzhenik.kz
Instagram: @selskiy_truzhenik

Facebook: selskiy.truzhenik

Номер редакции: 4-30-19

Связаться с редактором: +7 771 518 31 45

daryu_2110@mail.ru

Газета печатается в ТОО «Арко»

Адрес: 100061, г. Караганда, ул. Сатпаева, 15.

Телефон 41-17-83

Печать офсетная.

Объём 1,5 п.п.

Заказ 31

Тираж 1784

Газета выходит 1 раз в неделю

Ответственность за достоверность сведений,

содержащихся в публикации

газеты, в том числе в рекламе,

несут авторы публикаций и

рекламодатели

Индекс 65620

Газета

зарегистрирована за № 13085-Г от 15 октября

2012 года в Министерстве культуры и информации

Республики Казахстан